

RAPPORT

Quick scan Wet natuurbescherming

Sporthal Diemen

Klant: Gemeente Diemen

Referentie: BG5657WATRP1903261018

Status: Finale versie/P01.01

Datum: 26 maart 2019

HASKONINGDHV NEDERLAND B.V.

Laan 1914 no.35
3818 EX AMERSFOORT
Water
Trade register number: 56515154

+31 88 348 20 00 **T**
+31 33 463 36 52 **F**
info@rhdhv.com **E**
royalhaskoningdhv.com **W**

Titel document: Quick scan Wet natuurbescherming

Ondertitel: Sporthal Diemen
Referentie: BG5657WATRP1903261018
Status: P01.01/Finale versie
Datum: 26 maart 2019
Projectnummer: BG5657

Opgesteld door: Tessa van Vreeswijk MSc

Gecontroleerd door: Jobert Rijdsijk

Datum/Initialen: 11-3-2019

Goedgekeurd door: Claudia Algra

Datum/Initialen: 28-3-2019/CA

Classificatie

Projectgerelateerd

Disclaimer

No part of these specifications/printed matter may be reproduced and/or published by print, photocopy, microfilm or by any other means, without the prior written permission of HaskoningDHV Nederland B.V.; nor may they be used, without such permission, for any purposes other than that for which they were produced. HaskoningDHV Nederland B.V. accepts no responsibility or liability for these specifications/printed matter to any party other than the persons by whom it was commissioned and as concluded under that Appointment. The integrated QHSE management system of HaskoningDHV Nederland B.V. has been certified in accordance with ISO 9001:2015, ISO 14001:2015 and OHSAS 18001:2007.

Inhoud

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding	1
1.2	Doel	1
1.3	Werkwijze	1
1.4	Wettelijk en planologisch kader	1
2	Plangebied en voorgenomen ontwikkeling	3
2.1	Plangebied	3
2.2	Voorgenomen ontwikkeling	5
3	Mogelijk voorkomende soorten	6
3.1	Vaatplanten	6
3.2	Grondgebonden zoogdieren	6
3.3	Vleermuizen	7
3.4	Vogels	9
3.5	Amfibieën	9
3.6	Reptielen	10
3.7	Ongewervelden	11
3.8	Samenvatting	11
4	Effectanalyse	12
4.1	Beschrijving effecten	12
4.1.1	Tijdelijke effecten	12
4.1.2	Permanente effecten	12
4.2	Effecten op beschermde soorten	12
4.2.1	Grondgebonden zoogdieren	12
4.2.2	Vleermuizen	13
4.2.3	Vogels	13
4.2.4	Reptielen	14
4.3	Samenvatting	14
5	Mitigerende maatregelen	15
6	Conclusie en vervolgstappen	17
7	Literatuur	18
	BIJLAGE 1 Wettelijk en planologisch kader	19

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Gemeente Diemen is van plan om de bestaande sporthal aan de Prins Bernhardlaan te Diemen te renoveren. Daarbij wordt in de huidige plannen uitgegaan van verwijdering van al het groen binnen het plangebied en aanpassing van de oevers van nabijgelegen watergangen. In het kader Wet natuurbescherming dienen ruimtelijke ingrepen, zoals deze, te worden beoordeeld op mogelijke negatieve effecten op beschermde natuurwaarden. In deze rapportage wordt verslag gedaan van een quick scan flora en fauna van aanwezigheid van natuurwaarden die onder de Wet natuurbescherming beschermd zijn.

1.2 Doel

Het doel van deze rapportage is het in kaart brengen van de te verwachten effecten op beschermde soorten in het plangebied en de directe nabijheid daarvan. Er wordt getoetst aan hoofdstuk 3 (Soorten) van de Wet natuurbescherming. Hierbij worden de volgende vragen beantwoord:

- Welke beschermde soorten kunnen voorkomen in de invloedssfeer van het project?
- Welke negatieve effecten op die soorten kunnen optreden door het project?
- Welke mitigerende maatregelen zijn nodig om die effecten te voorkomen?
- Wat zijn de juridische consequenties: is een ontheffingsaanvraag nodig?
- Welk vervolgonderzoek is eventueel nodig om het voorkomen van soorten vast te stellen?

1.3 Werkwijze

Er is op d.d. 20 februari 2019 een bureaustudie uitgevoerd naar het voorkomen van beschermde soorten binnen een straal van ongeveer 1,5 kilometer van het plangebied, door raadpleging van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). Er zijn daarbij gegevens van de laatste tien jaar opgevraagd. Er zijn daarbij gegevens van de laatste tien jaar opgevraagd. Tevens is aanvullend beschikbare literatuur geraadpleegd (i.e. de Natuurwaardenkaart en het Natuurbeleidplan van Gemeente Diemen). Vervolgens is op d.d. 28 februari 2019 een veldbezoek uitgevoerd, waarbij een beoordeling is gemaakt van de habitatgeschiktheid van het plangebied en omgeving voor de soorten die in de regio voorkomen. Ten aanzien van de soorten die op basis van geschikt habitat zouden kunnen voorkomen, is een inschatting gemaakt van mogelijke negatieve effecten die de geplande werkzaamheden kunnen hebben.

1.4 Wettelijk en planologisch kader

De Wet natuurbescherming is op 1 januari 2017 in werking getreden en vervangt sindsdien de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet. De wet bevat regels voor de bescherming van in het wild levende dier- en plantensoorten en de belangrijkste natuurgebieden in Nederland. Daarnaast bevat de wet onder meer bepalingen over de jacht en over houtopstanden.

Naast de bescherming van natuur en biodiversiteit voorziet de Wet natuurbescherming in de decentralisatie van taken en bevoegdheden en de vereenvoudiging van regelgeving. De Europese regelgeving, met name de Vogel- en habitatrichtlijn, vormt het kader en het uitgangspunt van deze wet. Het instrumentarium van de Wet natuurbescherming sluit aan op het huidige omgevingsrecht en de toekomstige Omgevingswet.

De Wet natuurbescherming kent naast de algemene zorgplicht (artikel 1.11) nog drie hoofdstukken die van belang zijn voor ruimtelijke ingrepen. Dit betreft hoofdstuk 2 (Natura 2000-gebieden), hoofdstuk 3

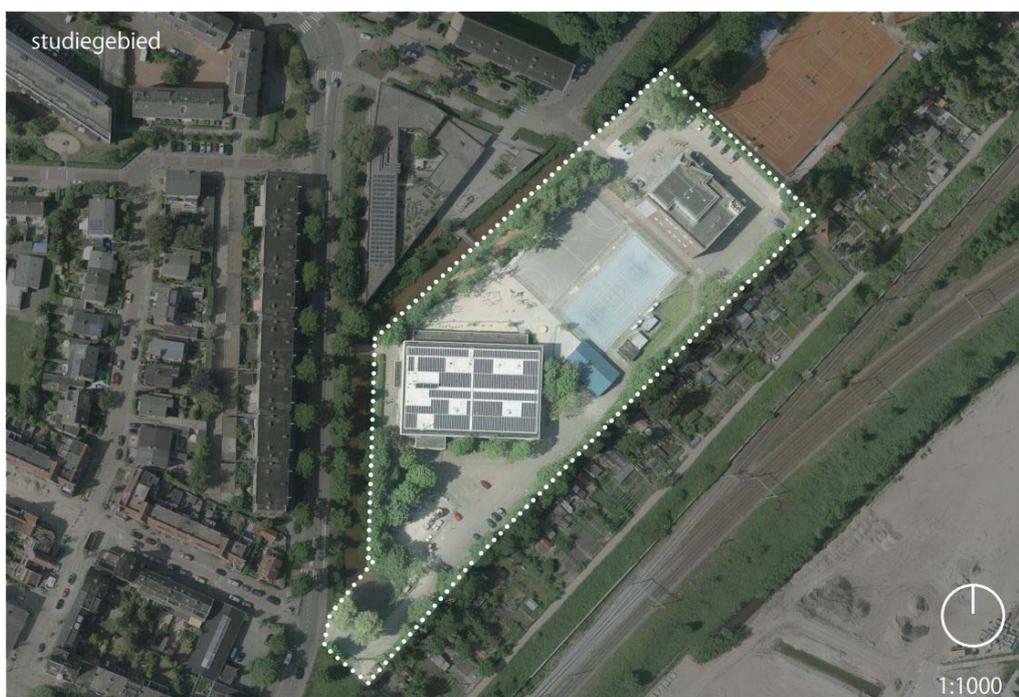
(Soorten) en hoofdstuk 4 (Houtopstanden). Deze hoofdstukken worden in Bijlage 1 nader toegelicht, waarbij ook wordt ingegaan op het bevoegd gezag voor dit project.

Voor dit project is alleen hoofdstuk 3 (Soorten) relevant. In dit rapport wordt derhalve enkel aan dit hoofdstuk getoetst.

2 Plangebied en voorgenomen ontwikkeling

2.1 Plangebied

In Figuur 1 is de locatie en de globale begrenzing van het plangebied weergegeven.

Figuur 1. Locatie en onderzoeksgebied, wit omljnd.

Het plangebied is gelegen aan de Prins Bernhardlaan te Diemen. In het plangebied staan drie gebouwen: de Sporthal, het gebouw van sportvereniging Zeeburg en een gebouw in het noorden van het plangebied waar o.a. Basic Fit en fysiotherapie is ondergebracht. In het midden van het plangebied liggen twee verharde sportvelden en een speelveld met zandige ondergrond. In het noorden en zuiden zijn parkeerplaatsen aanwezig. Het oosten van het plangebied wordt begrensd door een sloot met aangrenzend een strook moestuinen van 30 meter breed die over de gehele van lengte van noord naar zuid langs het plangebied loopt. Aan de westkant van de sloot ligt binnen het plangebied een groenstrook die wordt gedomineerd door wilg, esdoorn en els. De ondergroei bestaat uit klimop en hier en daar hulst. Langs het zuidwesten van de zuidelijke parkeerplaats ligt een driehoekig grasveld met daarop een tiental bomen. Vanaf de Sporthal loopt langs de waterrand een groenstrook naar het noorden tot aan de kruising met de Willem de Zwijgerlaan. Tussen de bomen ligt een wandelpad dat tevens als speelruimte voor kinderen is ingericht. Langs de oevers van de watergangen groeit riet. In de berm van de oprit naar de parkeerplaats ten zuiden van het plangebied staan twee grote treurwilgen.

Figuur 2. De treurwilgen in de berm van de oprit naar de zuidelijke parkeerplaats (links) en het grasveld met bomen ten zuiden van de Sporthal (rechts). Foto's: Royal HaskoningDHV, 2019.

Figuur 3. De groenstrook in het oosten van het plangebied. Foto's: Royal HaskoningDHV, 2019.

Figuur 4. De noordzijde van de Sporthal (links) en het vooraanzicht van het gebouw van de sportvereniging (rechts). Foto's: Royal HaskoningDHV, 2019.

Figuur 5. Het speelveld ten noorden van de Sporthal (links) en het gebouw ten noorden van de sportvelden (rechts). Foto's: Royal HaskoningDHV, 2019.

2.2 Voorgenomen ontwikkeling

Er zijn nog geen concrete plannen, maar de gemeente is voornemens de bestaande sporthal te renoveren. Verder is rekening gehouden met het eventueel verwijderen van al het groen en aanpassing van de oevers.

3 Mogelijk voorkomende soorten

Binnen het plangebied ontbreken open wateren, waardoor op voorhand het voorkomen van beschermde vissen kan worden uitgesloten. Deze soortgroep zal daarom in deze memo verder niet worden besproken. Ook beschermde zoogdieren en amfibieën die door de provincie zijn vrijgesteld, zijn niet meegenomen in de toetsing. Voor deze soorten geldt wel te allen tijde de algemene zorgplicht.

3.1 Vaatplanten

In de NDFF zijn geen waarnemingen van beschermde vaatplanten in de omgeving van het plangebied bekend. Op basis van verspreidingsgegevens en hun biotoopeisen kan de aanwezigheid van de veelal kalkminnende beschermde vaatplanten in het plangebied worden uitgesloten. Het plangebied is grotendeels in cultuur gebracht of verhard en de bodem heeft een voedselrijk karakter. Hiermee ontbreekt het aan geschikt habitat voor beschermde vaatplanten.

3.2 Grondgebonden zoogdieren

Uit de verspreidingsgegevens van het NDFF blijkt dat in de omgeving van het plangebied eekhoorn, waterspitsmuis, wezel, hermelijn en bunzing zijn waargenomen. Daarnaast komen in de omgeving meerdere algemeen voorkomende zoogdiersoorten voor. In de groenstrook aan de oostkant is daarom de aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen van (spits)muizen, zoals de algemeen voorkomende veldmuis en aardmuis niet uit te sluiten. Voor deze soorten, beschermd onder art. 3.10 van de Wet Natuurbescherming, geldt echter binnen de provincie Noord-Holland een algemene vrijstelling voor het beschadigen of vernielen van vaste rust- en verblijfplaatsen.

De eekhoorn komt voor in loofbos, naaldbos of gemengd bos. De soort komt ook voor in tuinen, parken en houtwallen in de buurt van bos. Wanneer er voldoende voedsel en nestgelegenheid beschikbaar is, komt de soort ook voor in bebouwd gebied. De eekhoorn heeft een voorkeur voor oudere bossen, omdat deze meer voedsel en nestgelegenheid bieden. Dergelijk habitat ontbreekt in het plangebied. In Diemen zijn geen lokale eekhoorn populaties bekend. Wel worden zwervende eekhoorns vlakbij Diemen waargenomen, bijvoorbeeld in de Bijlmerweide (Gemeente Diemen, 2017). De bomen binnen het plangebied zijn nauwkeurig geïnspecteerd op het voorkomen van nesten van de eekhoorn. Deze zijn niet aangetroffen. Er zijn enkele holten in bomen aangetroffen, maar deze zijn niet geschikt als nestholte voor de eekhoorn: ze bevinden zich op minder dan twee meter van de grond of betreffen bomen die geïsoleerd in de berm langs de weg staan (treurwilg). De aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen van de eekhoorn binnen het plangebied is uitgesloten. Geschikt leefgebied voor de eekhoorn ontbreekt.

De waterspitsmuis komt voor in en langs onverstoord, schoon, niet te voedselrijk, vrij snel stromend tot stilstaand water met een behoorlijk ontwikkelde watervegetatie en ruig begroeide oevers. Dergelijk biotoop ontbreekt in het plangebied. De aanwezigheid van leefgebied van waterspitsmuis is uitgesloten

De hermelijn en wezel zijn zowel overdag als 's nachts actief, de bunzing voornamelijk 's nachts. Bunzing, hermelijn en wezel slapen in verborgen hoekjes, meestal een hol. Ze graven nooit zelf een hol, maar maken gebruik van bestaande gaten en holten, zoals mollennesten, rattenholten, drainagepijpen, houtstapels, takkenhopen, opgestapeld puin, holle bomen, schuurtjes, stapels hooi- en strobalen en alle andere mogelijke schuilplaatsen die een erf of opslagplaats kan bieden. De dieren verplaatsen zich meestal langs lijnvormige elementen die dekking bieden zoals heggen, muurtjes, oeverlijnen, etc.

Wezels eten voornamelijk woelmuizen en de aanwezigheid van deze muizensoort bepaalt mede de geschiktheid van een gebied voor de soort. Wezels komen daarom vooral voor in gevarieerde

weidegebieden. Het plangebied en nabije omgeving biedt voor deze soort geen geschikt leefgebied, grote arealen aan grasland ontbreken. De aanwezigheid van de wezel kan worden uitgesloten.

Een hermelijn is flink groter dan een wezel en kan ook grotere prooidieren aan, zoals konijn en haas. Natuurgebieden en extensief gebruikte terreinen vormen het huidige leefgebied in Noord-Holland, de bebouwde kom is niet het primaire leefgebied van de hermelijn. De bunzing is veruit de grootste en zwaarste marter van de drie. De bunzing komt in allerlei landschappen voor, als er maar dekking is in de vorm van greppels, houtwallen, zoomvegetaties, ruigtes en bijvoorbeeld schuurtjes. Zijn voorkeur gaat uit naar kleinschalig landschap met voldoende schuilmogelijkheden en water in de buurt.

De moestuinen aan de oostkant van het plangebied vormen geschikt leefgebied voor hermelijn en bunzing. In de moestuinen en tuinhuisjes, muurtjes, heggen, stapels stenen e.d. kunnen de dieren zich goed verschuilen en jagen. De groenstrook aan de oostkant in het plangebied vormt de grens van dit leefgebied. In tegenstelling tot de moestuinen biedt deze groenstrook geen schuilgelegenheden. Wel kan deze strook een onderdeel van het foerageergebied zijn.

3.3 Vleermuizen

Uit de NDFF blijkt dat in het verleden de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis, gewone grootoorvleermuis, laatvlieger en watervleermuis zijn waargenomen in de directe omgeving van het plangebied. Van voorgenoemde vleermuissoorten komen in stedelijke omgeving voornamelijk de gewone dwergvleermuis, en daarnaast ook ruige dwergvleermuis en laatvlieger voor. De laatste soort wordt doorgaans in de randen van bebouwde gebieden en in open gebieden gevonden. Ook kunnen minder algemene soorten als gewone grootoorvleermuis, rosse vleermuis, watervleermuis en meervleermuis in stedelijke omgeving voorkomen, afhankelijk van de aanwezigheid van geschikte verblijfplaatsen en/of brede wateren. Alle vleermuissoorten zijn beschermd op basis van bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn en onder artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming.

Vleermuizen kunnen globaal opgedeeld worden in boombewonende soorten zoals de ruige dwergvleermuis en gebouwbewonende soorten zoals de gewone dwergvleermuis. Er zijn ook soorten die zowel gebouwen als bomen bewonen. Er wordt onderscheid gemaakt in typen verblijfplaatsen. Er zijn bijvoorbeeld kraamverblijven, paarverblijven en winterverblijven; deze zijn de belangrijkste voor de levenscyclus en populaties van vleermuizen.

In het plangebied zijn bomen aanwezig met holten, dood hout of loszittende stukken bast. Bovendien bevatten enkele bomen spechtengaten. Deze holten kunnen geschikt zijn als kraam- of zomerverblijfplaats. Veel soorten maken hier gebruik van, waaronder ruige dwergvleermuis en rosse vleermuis. De loszittende stukken bast kunnen geschikt zijn als paarverblijfplaats voor een soort als de ruige dwergvleermuis. Deze soort wordt veel aangetroffen in spleten (achter loszittende schors) en gaten in bomen in waterrijk gebied. De sporthal en het gebouw ten noorden van de sportvelden hebben op meerdere plekken stootvoegen en luchtroosters waar vleermuizen, zoals de gewone dwergvleermuis, naar binnen kunnen vliegen en achter de daklijst of in de spouw kunnen kruipen (Figuur 6 en Figuur 7). De aanwezigheid van verblijfplaatsen van zowel boom- als gebouwbewonende soorten kan daarom niet worden uitgesloten.

De groenstrook en moestuinen kunnen tevens als foerageergebied dienen. Gezien de beperkte oppervlakte aan vegetatie kan echter bij voorbaat worden uitgesloten dat het hier essentieel foerageergebied betreft.

Figuur 6. Potentiële invliegopeningen voor vleermuizen in de sporthal. Foto's: Royal HaskoningDHV, 2019.

Figuur 7. Potentiële invliegopeningen voor vleermuizen in de het gebouw ten noorden van de sportvelden. Foto's: Royal HaskoningDHV, 2019.

Bijna alle vleermuissoorten maken daarnaast gebruik van lijnvormige elementen in het landschap als vliegroute tussen verblijfplaats en foerageergebied, of tussen zomer- en winterverblijven. Dit zijn vaak bomenrijen, maar soms ook watergangen, oevers, dijken, hoge taluds e.d.. De groenstrook aan de oostkant van het plangebied heeft door de hoge bomen potentie als vliegroute voor soorten als gewone dwergvleermuis, laatvlieger, ruige dwergvleermuis. De groenstrook, moestuinen en het talud van het treinspoor ernaast zijn relatief rustig en donker. Door de opgaande beplanting biedt ze geleiding en luwte voor langsvliegende vleermuizen. De watergang tussen de groenstrook en de moestuinen is smal en wordt grotendeels overschaduwde door overhangende struiken en bomen. Deze watergang is daarom niet geschikt als vliegroute voor meervleermuis en watervleermuis. Zij maken, om zich in het landschap te bewegen, hoofdzakelijk gebruik van bredere watergangen en vliegen zo'n halve meter boven het wateroppervlak (Haarsma, 2011).

De watergang aan de westkant van het plangebied ligt langs de straat en tussen een school- en sportterrein die 's nachts zijn aangelicht. Een vliegroute boven deze watergangen kan worden uitgesloten.

De meervleermuis is daarbij een vleermuissoort die lange afstanden aflegt tussen zomer- en winterverblijven. De route die zij daarbij afleggen wordt een migratieroute genoemd. Over het algemeen gebruiken vleermuizen daarbij dezelfde landschapselementen als voor hun vliegroutes, het jaargetijde

waarop de route gebruikt wordt verschilt echter. Vliegroutes worden het gehele zomerseizoen gebruikt, terwijl migratieroutes vooral belangrijk zijn in het voor en het najaar wanneer soorten tussen winterverblijfplaatsen en kraam- en zomerverblijfplaatsen migreren. Aangezien vliegroutes voor meervleermuis zijn uitgesloten, geldt dit ook voor de functie van het gebied als migratieroute.

De ruige dwergvleermuis gebruikt vliegroutes soms ook als migratieroute. De ruige dwergvleermuis gebruikt zowel watergangen als bomenrijen om te migreren en vliegt vaak op grotere hoogte (BIJ12, 2017). Er kan daarom niet worden uitgesloten dat de bomenrij door deze soort als migratieroute wordt gebruikt.

Voor overige vleermuissoorten die voorkomen in Noord-Holland wordt geen onderscheid gemaakt in specifieke migratieroutes en –periodes, omdat de zomer- en winterleefgebieden grotendeels hetzelfde zijn en/of geen lijnvormige structuren worden gebruikt als vlieg- en/of migratieroutes.

Conclusie

In het plangebied kunnen verblijfplaatsen van zowel boom- als gebouwbewonende soorten niet worden uitgesloten. De vegetatie op het terrein kan worden gebruikt om langs te foerageren. Het betreft echter geen essentieel foerageergebied. Er kan niet worden uitgesloten dat de groenstrook aan de oostkant van het plangebied een functie heeft als migratie- en vliegroute.

3.4 Vogels

In de omgeving van het plangebied kunnen algemene vogelsoorten van stedelijke omgeving broeden. In stedelijk groen (bomen en struiken) kunnen bijvoorbeeld houtduif, ekster, merel, koolmees, pimpelmees, zwarte kraai en winterkoning broeden. In het plangebied zijn het de groenstroken waar deze vogelsoorten zouden kunnen broeden.

De gierzwaluw, huismus en zwarte roodstaart zijn ook relatief algemeen voorkomende broedvogels in bebouwde omgeving. De eerste twee soorten hebben jaarrond beschermde nestplaatsen. Huismussen broeden meestal onder dakpannen, in gaten en kieren van gebouwen en in mussenkasten. Gierzwaluwen broeden ook onder dakpannen en dakranden, meestal in wat hogere gebouwen.

De gebouwen op het terrein bieden geen geschikte nestplaatsen voor deze soorten. Wel is de groenstrook aan de oostkant in het plangebied onderdeel van het leefgebied van de huismus. De huismus is daar in de struiken waargenomen tijdens het veldbezoek. De huismus nestelt waarschijnlijk in de tuinhuisjes en schuurtjes in de aangrenzende moestuinen.

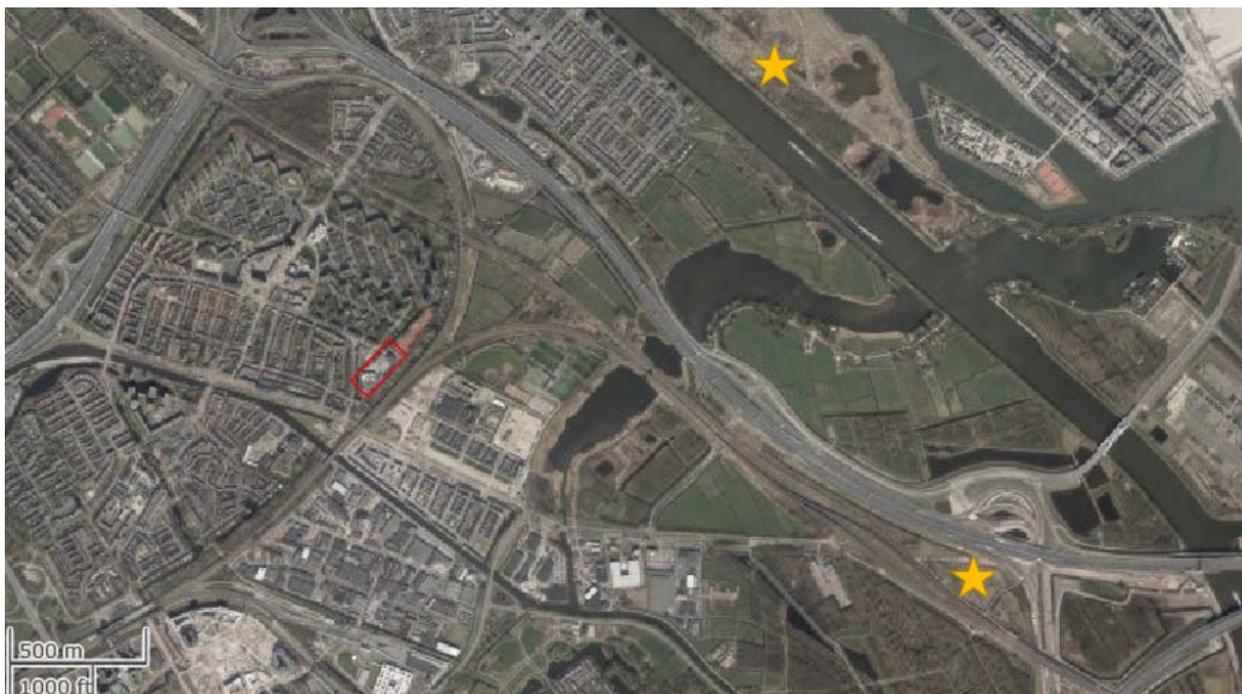
Tijdens het veldbezoek zijn de bomen in het plangebied nauwkeurig geïnspecteerd op de aanwezigheid van grote nesten. Hierbij is één eksternest aangetroffen. Verder zijn er geen grote nesten aangetroffen. Het is daarmee uitgesloten dat in het plangebied buizerd, sperwer of andere roofvogels broeden waarvan het nest jaarrond beschermd is.

3.5 Amfibieën

In de NDFF staan waarnemingen van rugstreeppadden in de strook tussen snelweg en spoorlijn, net ten zuiden van knooppunt Diemen. In de omgeving, bijvoorbeeld bij het Diemerpark en bij Driemond bevinden zich leefgebieden van de rugstreeppad. Deze leefgebieden liggen op meer dan 1,5 kilometer van het plangebied. Hoewel rugstreeppadden snel nieuwe gebieden kunnen koloniseren, is dit voor dit project vanwege tussenliggende infrastructuur (spoor- en snelwegen) niet te verwachten. Kolonisatie van het plangebied door deze soort tijdens de werkzaamheden kan worden uitgesloten.

Langs de oevers kan de aanwezigheid van algemeen voorkomende soorten als gewone pad, kleine watersalamander, bruine kikker, meerkikker en bastaardkikker niet worden uitgesloten. Deze soorten zijn beschermd onder art. 3.10 van de Wnb. Voor deze soorten geldt in de provincie Noord-Holland echter een algemene vrijstelling voor het verstoren en/of aantasten van vaste rust- en verblijfplaatsen.

De aanwezigheid van overige beschermde amfibieën kan op basis van hun biotoop-eisen en/of verspreidingsgebied worden uitgesloten.

Figuur 8. De bekende leefgebieden van de rugstreeppad (gele ster) in de omgeving van het plangebied (rood omlijnd). Kaart: GlobeSpotter by Cyclomedia.

3.6 Reptielen

In de NDFP zijn in de omgeving van het plangebied waarnemingen van ringslang bekend. Het betreft voornamelijk waarnemingen van individuen in de groene gebieden aan de rand van Diemen. In het plangebied zelf zijn geen ringslangen waargenomen. Andere beschermde reptielensoorten zijn niet gemeld. De aanwezigheid van deze reptielensoorten kunnen op basis van hun biotoop-eisen en verspreidingsgegevens worden uitgesloten.

De ringslang komt van oudsher langs de vroegere Zuiderzeekust voor. Door de sanering van het Diemerpark en de komst van IJburg is een deel van het leefgebied verloren gegaan. Door onder andere de aanleg van broeihopen en het verbeteren van ecologische verbindingen lijkt de populatie weer te groeien. Dat het beter gaat met de ringslang is af te leiden uit het aantal eieren dat in broeihopen geteld wordt. Vooral in het Diemberbos en de Bijlmerweide is het aantal gevonden ringslangeieren gestegen. De populatie rond Diemen is één van de twee grote groepen in de omgeving van Amsterdam. De andere groep bevindt zich bij de Poel in het Amsterdamse bos (Gemeente Diemen, 2017).

Het gebied langs het spoor en moestuinen wordt op de natuurwaardenkaart van gemeente Diemen als kerngebied van de ringslang aangeduid. Noordelijk van het plangebied zijn langs het spoor zwerfende individuen waargenomen (Gemeente Diemen, 2017). Tijdens het veldbezoek zijn geen ringslangen

waargenomen, maar daarvoor was het ook nog erg vroeg in het seizoen en waren de weersomstandigheden niet gunstig (winderig, bewolkt en koud).

De ringslang is met name te vinden in nattere gebieden met een natuurlijke oeverzone. Als voortplantingslocatie maakt de ringslang gebruik van broeihopen. Deze zijn niet aanwezig binnen het plangebied, waardoor het plangebied niet fungeert als voortplantingslocatie. In de moestuinen zijn composthopen aanwezig die wel geschikt zijn als voortplantingsplaats. De oevers langs de watergangen zijn vanwege de aanwezigheid van riet (met name langs het noordwesten) geschikt leefgebied voor de ringslang. Hierdoor is het niet uit te sluiten dat het plangebied onderdeel uitmaakt van het leefgebied van de ringslang. Het betreft dan wel een marginaal deel van het leefgebied.

3.7 Ongewervelden

In de omgeving van het plangebied zijn geen waarnemingen bekend van streng beschermde insecten of overige ongewervelde fauna. Het plangebied biedt geen potentie voor beschermde ongewervelden, het ontbreekt aan de juiste biotoop-eisen en/of ligt buiten het verspreidingsgebied van de soorten.

3.8 Samenvatting

In Tabel 1 staan de mogelijk voorkomende soortgroepen en soorten samengevat. Beschermde zoogdieren en amfibieën waarvoor een vrijstelling geldt, zijn niet weergegeven.

Tabel 1. Samenvatting van mogelijk voorkomende beschermde soorten van de Wnb in en rondom het plangebied

Soortgroep	Mogelijk voorkomende soorten	Belangrijke elementen	Functie
vaatplanten	-	-	-
grondgebonden zoogdieren	wezel, hermelijn, bunzing	bomen en struiken in de groenstrook aan de oostkant	foerageergebied
vleermuizen	gewone dwergvleermuis, laatvlieger, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis, watervleermuis, gewone grootoorvleermuis	de gebouwen op het terrein en de groenstrook aan de oostkant	verblijfplaatsen in bomen en gebouwen, foerageergebied, migratie- en vliegroute
vogels met jaarrond beschermde nesten	huismus	bomen en struiken in de groenstrook aan de oostkant	essentieel onderdeel van leefgebied
overige broedvogels	houtduif, ekster, merel, koolmees, winterkoning	alle bomen en struiken op het terrein	broed- en foerageerbiotoop
amfibieën	-	-	-
reptielen	ringslang	oeverzones langs sloten	marginaal foerageergebied
ongewervelden	-	-	-

4 Effectanalyse

4.1 Beschrijving effecten

Effecten zijn onder te verdelen in tijdelijke effecten (treden alleen op tijdens de uitvoering van de werkzaamheden) en permanente effecten (treden op als gevolg van gebruik van het gebied na afronding en van permanente veranderingen in de omgeving).

4.1.1 Tijdelijke effecten

Tijdens de werkzaamheden kunnen de volgende tijdelijke, voor dieren relevante, verstoringfactoren optreden:

- grondverzet en vernietigen van habitat door berijding met zwaar materieel;
- geluidverstoring door herinrichtingswerkzaamheden;
- optische effecten door langrijdend materieel en aanwezigheid van mensen;
- lichtverstoring door het gebruik van bouwlampen en verlichting van materieel wanneer er gewerkt wordt voor of tijdens zonsopkomst en na zonsondergang

Veel van deze factoren kunnen dieren belemmeren in het foerageren en rusten, wat nadelig is voor onder andere de energiebalans en de ongestoorde voortplanting. Daarnaast kan de afschrikkende werking ertoe leiden dat verblijfplaatsen worden verlaten of juist niet worden bereikt. Hierdoor kunnen bijvoorbeeld eieren onvoldoende bebroed worden of jongen onvoldoende gevoed of beschermd worden en daardoor sterven.

4.1.2 Permanente effecten

De werkzaamheden voorzien in de mogelijke kap van enkele tientallen bomen en struiken, verspreid over het plangebied. Ook wordt de sporthal gerenoveerd. Door deze ingrepen in het plangebied kunnen landschappelijke functies en verblijfplaatsen verdwijnen.

4.2 Effecten op beschermde soorten

4.2.1 Grondgebonden zoogdieren

De wezel, hermelijn en bunzing zijn beschermd onder artikel 3.10 van de Wnb. Het is verboden voortplantings- en rustplaatsen te beschadigen of te vernielen en het is verboden individuen van de soort te doden of te vangen.

Tijdelijke effecten

Mocht de groenstrook worden verwijderd ten behoeve van het project, dan zal dit overdag worden uitgevoerd. Er worden overdag geen kleine marterachtigen in het plangebied verwacht. Indien er individuen van deze soorten de groenstrook gebruiken om in te jagen, zal dit voornamelijk 's nachts gebeuren aangezien overdag veel verstoring is door de aanwezigheid van mensen op het terrein en in de moestuinen. Het doden van individuen van deze soorten door de werkzaamheden kan daarom worden uitgesloten.

Permanente effecten

Aangezien de aanwezigheid van voortplantings- en rustplaatsen in het plangebied zijn uitgesloten, kan beschadiging of vernietiging hiervan worden uitgesloten. De groenstrook kan enkel functioneren als foerageergebied. Het vernietigen van foerageergebied is geen overtreding van verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming.

Conclusie

Tijdelijke en permanente negatieve effecten op kleine marterachtigen kunnen worden uitgesloten.

4.2.2 Vleermuizen**Tijdelijke effecten**

De effecten van de werkzaamheden zijn onder andere afhankelijk van het moment van uitvoering (periode in het jaar). Wanneer bij de werkzaamheden kunstverlichting wordt toegepast, is verstoring van trekkende en foeragerende vleermuizen niet uit te sluiten indien de werkzaamheden (gedeeltelijk) plaatsvinden in het actieve seizoen van vleermuizen. Dit loopt grofweg van april t/m oktober. Ook kan de inzet van kunstverlichting leiden tot verstoring van in bomen verblijvende vleermuizen. Er kan daarom niet worden uitgesloten dat tijdens de werkzaamheden individuen worden verstoord en de functie van mogelijk aanwezige vaste rust- en verblijfplaatsen en migratie- en vliegroutes tijdelijk wordt aangetast. In de directe omgeving is voldoende alternatief foerageergebied aanwezig in de vorm van tuinen en parken; significant negatief effect van deze functie voor in de omgeving verblijvende vleermuizen kan worden uitgesloten.

Permanente effecten

Het is op dit moment onvoldoende inzichtelijk of de bomen en gebouwen een functie voor vleermuizen vervullen. Verder is niet zeker of de bomen aan de oostkant van het plangebied als essentiële migratie- en vliegroute wordt gebruikt. De voorgenomen kap van de bomen en renovatie van de sporthal kan daardoor leiden tot aantasting en vernietiging van vaste rust- en verblijfplaatsen en tot aantasting en vernietiging van een essentiële vliegroute.

Conclusie

Zowel tijdelijke als permanente negatieve effecten op vaste rust- en verblijfplaatsen en migratie- en vliegroutes van vleermuizen zijn niet uit te sluiten. Hiermee kan sprake zijn van een overtreding van de Wet natuurbescherming. Nader onderzoek naar vleermuizen is noodzakelijk.

4.2.3 Vogels**Tijdelijke effecten**

Wanneer de werkzaamheden (gedeeltelijk) worden uitgevoerd in het broedseizoen kunnen broedende vogels worden verstoord en nesten worden vernietigd. Dit is een overtreding van artikel 3.1, lid 2. Het broedseizoen valt voor veel soorten ongeveer binnen de periode half februari tot diep in september, maar ook daarbuiten is het mogelijk dat broedende vogels worden aangetroffen.

Permanente effecten

Buiten het broedseizoen is het leefgebied van de algemeen voorkomende vogels niet beschermd. De bomen en struiken kunnen buiten het broedseizoen worden gekapt, zonder dat dit leidt tot overtreding van verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming.

De kap van de bomen aan de oostkant van het plangebied kan leiden tot een afname van foerageergebied en schuilgelegenheid voor de huismus. Op het talud bij het spoor is echter ook opgaand groen aanwezig, net als in de volkstuintjes. De nestlocaties in de volkstuintjes blijven behouden, er blijft voldoende foerageergebied en dekking aanwezig. De kap van de bomen heeft daarmee geen effect op de lokale populatie.

Conclusie

Tijdelijke negatieve effecten op broedvogels zijn niet op voorhand uit te sluiten. Hiermee kan sprake zijn van een overtreding van de Wet natuurbescherming. Van permanente negatieve effecten is geen sprake.

4.2.4 Reptielen

Tijdelijke effecten

Met de grondverzetwerkzaamheden langs de waterkant kunnen incidenteel voorkomende, foeragerende en zonnende ringslangen worden gedood. Het opzettelijk doden van de ringslangen is een overtreding van artikel 3.10 Wnb, lid 1.

Permanente effecten

In het plangebied zijn voortplantingsplaatsen en vaste rust- en verblijfplaatsen uitgesloten. Beschadiging of vernietiging van deze beschermde onderdelen van het leefgebied van de ringslang kunnen daarmee worden uitgesloten.

Conclusie

Tijdelijke negatieve effecten op de ringslang kunnen op voorhand niet worden uitgesloten, permanente negatieve effecten wel.

4.3 Samenvatting

De onderstaande tabel geeft weer voor welke beschermde soort(groep)en het te verwachten is dat, zonder mitigerende maatregelen, negatieve effecten zullen optreden.

Tabel 2 Samenvatting van mogelijke effecten op beschermde soorten van de Wnb als gevolg van het project

Soortgroep	Soort(en)	Mogelijk of te verwachten effect	Overtreding Wnb artikel
grondgebonden zoogdieren	-	-	-
vleermuizen	gewone dwergvleermuis, laatvlieger, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis, watervleermuis, gewone grootoorvleermuis	vernietiging van verblijfplaatsen en essentiële migratie- en vliegroue	3.5, lid 1, 2 en 4
vogels met jaarrond beschermd nest	-	-	-
vogels zonder jaarrond beschermd nest	houtduif, ekster, merel, koolmees, winterkoning etc.	verstoring van broedende vogels waardoor nest wordt verlaten en vernietiging of beschadiging van voortplantingsplaatsen	3.1, lid 2
reptielen	ringslang	opzettelijk doden van foeragerende en zonnende ringslangen	3.10, lid 1a

5 Mitigerende maatregelen

In dit hoofdstuk worden schadebeperkende maatregelen voorgesteld voor de soorten waar negatieve effecten op te verwachten zijn.

Zorgplicht voor algemeen voorkomende amfibieën en grondgebonden zoogdieren

Voorafgaand aan het verwijderen van het groen kan een ecooloog het plangebied nalopen en eventueel aanwezige (niet-beschermd) amfibieën en grondgebonden zoogdieren oppakken of verjagen naar omringend terrein. Zodoende worden de dieren gespaard van de verkeersbewegingen van wagens en graafmachines.

Vleermuizen

Om het verstoren van vleermuizen (en overtreding van verbodsartikelen van de Wnb) te voorkomen of te beperken zijn de volgende maatregelen te treffen:

- 's nachts geen bouwlampen op het terrein laten branden;
- bij werkzaamheden waarbij verlichting gevoerd moet worden, moeten in de schemering en avonduren in het zomerseizoen (maart – begin november) de lampen zodanig geplaatst worden dat er zo weinig mogelijk verstrooiing naar buiten (buiten het werkgebied) of boven is (op lage palen, naar beneden gerichte armaturen). Bovendien is het wenselijk om geen fel licht te gebruiken, liefst zacht amberkleurig licht (zie Figuur 9). Hieraan blijken vleermuizen zich het minst te storen.

Figuur 9. Vleermuisvriendelijke verlichting, gedempte oranje licht, aangepaste armaturen zonder lichtverstrooiing en toepassen op korte palen.

Broedvogels zonder jaarrond beschermde nesten

Het verstoren van broedgevallen van vogels is te voorkomen door:

- buiten het broedseizoen te werken, en/of;
- te zorgen dat buiten de verstoringsafstand van de broedgevallen gewerkt wordt, en/of;
- voorafgaand aan het broedseizoen het broedbiotoop voor vogels ongeschikt te maken (bijvoorbeeld oeverruigtes maaien) en (gedurende het broedseizoen) te houden, en/of;
- de werkzaamheden voorafgaand aan het broedseizoen te laten beginnen en in een – voor zover mogelijk – constante intensiteit te laten doorgaan gedurende het broedseizoen kan worden. Het grote voordeel van deze methode is, dat de verstoringsafstand “automatisch” bepaald wordt: vogels zullen uit eigen beweging een nestplaats kiezen buiten hun specifieke verstoringsafstand. Nadeel is dat de constante intensiteit (zowel in tijd als in ruimte) lastig te realiseren is.

Veel methoden om tijdens het broedseizoen door te kunnen werken zijn niet “waterdicht”; het is vaak niet te garanderen dat broedgevallen niet zullen optreden. Buiten het broedseizoen werken heeft dan ook de voorkeur om overtreding van de Wnb ten aanzien van broedvogels te voorkomen. Indien dit niet mogelijk is, wordt geadviseerd om maatregelen te treffen en het terrein kort voor aanvang van de werkzaamheden te laten inspecteren op aanwezigheid van broedende vogels.

Het is in ieder geval raadzaam om opgaande beplanting (bomen, struiken en ruigten) in de winter te verwijderen.

Sinds de inwerking treding van de Wet natuurbescherming is het, onder voorwaarden, toegestaan om sommige broedende vogelsoorten te verstoren. Dit is het geval indien zij niet zijn opgenomen in Bijlage II van het Verdrag van Bern of Bijlage I van het Verdrag van Bonn én wanneer de verstoring niet leidt tot wezenlijke invloed op de gunstige staat van instandhouding van de soort. Vooraf dient daarom door een deskundig ecoloog te worden bepaald of verstoring van een broedgeval is toegestaan.

Ringslang

Het opzettelijk doden of verwonden van zonnende of foeragerende ringslangen tijdens de werkzaamheden kan worden voorkomen door de water- en grondwerkzaamheden langs de oevers gefaseerd uit te voeren en één richting uit te werken. Daarnaast kan er voor gekozen worden om de oevervegetatie kort te maaien en kort te houden. Door het gebrek aan dekking zullen de dieren zich dan niet in de oeverzone ophouden. Hiermee krijgen dieren die zich in het werkgebied bevinden de mogelijkheid om het werkgebied te verlaten. De oevervegetatie dient dan wel gemaaid te worden in de winterperiode, wanneer de ringslang niet actief is.

6 Conclusie en vervolgstappen

In het plangebied zijn diverse algemeen voorkomende, beschermde soorten aanwezig waarvoor de provincie Noord-Holland een vrijstelling heeft afgegeven in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen. Voor deze soorten is geen sprake van overtreding van de Wet natuurbescherming. Wel is voor deze soorten de algemene zorgplicht van de Wet natuurbescherming van kracht.

Daarnaast ondervinden vleermuizen, algemene broedvogels, broedvogels met jaarrond beschermde nesten en ringslang mogelijk negatieve effecten als gevolg van de ontwikkeling. Door het treffen van maatregelen kunnen deze mogelijke negatieve effecten deels worden gemitigeerd. Het is op voorhand echter niet uit te sluiten dat de voorgenomen ontwikkeling leidt tot aantasting en vernietiging van een essentiële vliegroute en vaste rust- en verblijfplaatsen van boom- en gebouwbewonende vleermuizen. Hiervoor is nader onderzoek noodzakelijk om te voorkomen dat verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming worden overtreden.

Het nader onderzoek naar vleermuizen kent zijn eigen methodologie en tijdstippen waarop deze uitgevoerd kan worden; de eisen hieraan zijn vastgelegd in het Vleermuisprotocol 2017 (NGB, 2017). Een nader onderzoek naar vleermuizen bestaat uit de volgende onderdelen:

- drie nachtelijke veldbezoeken in de kraamperiode (globaal van half mei tot half juli, met een tussentijd van 30 dagen).
- twee nachtelijke veldbezoeken in de zomerperiode (globaal van half mei tot half augustus, met een tussentijd van minimaal 20 dagen);
- twee nachtelijke veldbezoeken in de periode van 1 augustus tot 10 september, waarbij gelet wordt op zwermende dieren (indicatie van aanwezigheid van massawinterverblijfplaats);
- twee nachtelijke veldbezoeken in de paarperiode (globaal van half augustus tot 1 oktober, met een tussentijd van 20 dagen);
- twee nachtelijke veldbezoeken in de migratieperiode (globaal van 1 april tot 20 april en van 15 augustus tot 10 oktober, met een tussentijd van 8 weken);
- twee nachtelijke veldbezoeken in de periode van 15 april tot 15 oktober, waarbij gelet wordt op de aanwezigheid van vliegroutes.

Deze veldbezoeken kunnen worden gecombineerd, wanneer ze in dezelfde periode vallen.

7 Literatuur

BIJ12 (2017). *Kennisdocument Ruige dwergvleermuis. Versie 1 juli 2017*. BIJ12, Utrecht.

Gemeente Diemen (2009). *Natuurbeleidsplan Diemen*.

Gemeente Diemen (2017). *Natuurwaardenkaart en andere kaarten van de Gemeente Diemen 2017*.

Haarsma, A-J. (2011). *De meervleermuis in Nederland*. Rapport nr. 2011.40. Zoogdiervereniging, Nijmegen.

Netwerk Groene Bureaus (2017). *Vleermuisprotocol 2017*. <https://www.netwerkgroenebureaus.nl/>

Internet

- www.ndff.nl
- www.ravon.nl
- www.rijksoverheid.nl
- www.telmee.nl
- www.verspreidingsatlas.nl
- www.vleermuis.net
- www.vogelbescherming.nl
- www.zoogdiervereniging.nl

BIJLAGE 1 Wettelijk en planologisch kader

De Wet natuurbescherming is op 1 januari 2017 in werking getreden en vervangt sindsdien de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet. De wet bevat regels voor de bescherming van in het wild levende dier- en plantensoorten en de belangrijkste natuurgebieden in Nederland. Daarnaast bevat de wet onder meer bepalingen over de jacht en over houtopstanden.

De Europese regelgeving, met name de Vogel- en habitatrichtlijn, vormt het kader en het uitgangspunt van de Wet natuurbescherming. Het instrumentarium van de Wet natuurbescherming sluit aan op het huidige omgevingsrecht en de toekomstige Omgevingswet.

De Wet natuurbescherming kent naast de algemene zorgplicht (artikel 1.11) nog drie hoofdstukken die van belang zijn voor ruimtelijke ingrepen. Dit betreft hoofdstuk 2 (Natura 2000-gebieden), hoofdstuk 3 (Soorten) en hoofdstuk 4 (Houtopstanden).

Naast de bescherming van natuur en biodiversiteit voorziet de Wet natuurbescherming in de decentralisatie van taken en bevoegdheden en de vereenvoudiging van regelgeving. In de provincie Noord-Holland – waar dit project plaatsvindt - is het beleid ten aanzien van de Wet natuurbescherming op 6 september 2016 door Gedeputeerde Staten en de verordeningen op 3 oktober 2016 door Provinciale Staten vastgesteld. In het kader van dit project zijn de volgende provinciale verordeningen en beleidsregel relevant:

- de [Verordening vrijstellingen soorten](#);
- de [Verordening Natura 2000-gebieden](#);
- de [Verordening houtopstanden](#);
- de [Beleidsregel natuurbescherming](#).

1 Gebiedsbescherming

In het kader van gebiedsbescherming voorziet het Rijk in een Nationale Natuurvisie, waarin kaders en ambities op nationaal niveau zijn geschetst. Genoemde kaders en ambities worden door de afzonderlijke provincies doorvertaald naar een Provinciale Natuurvisie. Deze heeft als doel om de landelijke staat van instandhouding van gebieden en soorten te realiseren, instandhouding van het Natuurnetwerk Nederland op eigen grondgebied te waarborgen en (als een provincie dat wil) beleid vast te leggen ten aanzien van bijzondere provinciale natuurgebieden. Tot slot dienen landschap en cultuurhistorie ook een integraal onderdeel van de Provinciale Natuurvisie te zijn.

Bescherming van gebieden verloopt over twee sporen, namelijk via de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb) voor Natura 2000-gebieden en via een planologisch beschermingsregime voor het Natuurnetwerk Nederland, de voormalige EHS (hierna: NNN). Hieronder worden beiden beknopt toegelicht.

1.1 Natura 2000

Hoofdstuk 2 van de Wnb richt zich op de gebieden die zijn aangewezen op basis van de Vogel- en Habitatrichtlijn. Met deze Europese richtlijnen worden habitats en soorten van Europees belang beschermd. Deze gebieden staan bekend als Natura 2000-gebieden. Naast beschermde Natura 2000-gebieden was er vroeger ook sprake van Beschermde Natuurmonumenten. Deze zijn niet meer als zodanig beschermd en zijn, indien zij niet zijn opgenomen in een Natura 2000-gebied, al dan niet onder het NNN geschaard en als zodanig planologisch beschermd.

Om schade aan de natuurwaarden waarvoor Natura 2000-gebieden zijn aangewezen (of momenteel nog zijn aangemeld), te voorkomen, bepaalt de Wnb dat projecten en andere handelingen die de kwaliteit van habitats kunnen verslechteren of die een verstrend effect kunnen hebben op

instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden niet mogen plaatsvinden zonder vergunning (conform artikelen 2.7, 2.8 en 2.9 van de Wnb). In Aanwijzingsbesluiten wordt door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit de bescherming van de Natura 2000-gebieden juridisch vastgelegd. Centraal in de Aanwijzingsbesluiten staan de instandhoudingsdoelstellingen ten aanzien van leefgebieden, natuurlijke habitats en populaties van in het wild levende plant- en diersoorten, waarvoor het betreffende gebied is aangewezen.

De instandhoudingsdoelstellingen ofwel Natura 2000-doelen, geven een concretisering van de hoofddoelstelling van het Natura 2000-netwerk voor Nederland. Instandhoudingsdoelstellingen zijn gericht op het in gunstige staat van instandhouding brengen of houden van habitattypen en soorten. In de Natura 2000-beheerplannen wordt aangegeven hoe de beheerders deze doelen willen realiseren.

Het aanwijzingsbesluit definieert naast de instandhoudingsdoelstellingen de precieze omvang en begrenzing van het aangewezen gebied. Provincies en Rijksoverheid zijn verantwoordelijk voor de realisatie van maatregelen om de instandhoudingsdoelstellingen te bereiken. Aanwijzingsbesluiten hebben een onbepaalde looptijd en worden vastgesteld door de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit).

Let wel, niet alleen activiteiten binnen de grenzen van een Natura 2000-gebied kunnen invloed hebben op de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied, ook activiteiten buiten het gebied kunnen de waarden in een gebied beïnvloeden. Dit wordt 'externe werking' genoemd. Externe werking treedt op wanneer er, ongeacht de locatie, een effectgebied ontstaat als gevolg van het optreden van ruimtelijke overlap tussen een invloedgebied van een instandhoudingsdoelstelling en een invloedgebied van een activiteit die plaatsvindt buiten een Natura 2000-gebied en waarvoor de instandhoudingsdoelstelling gevoelig is. Voor de vergunningverlening betekent dat ook voor activiteiten buiten het gebied getoetst dienen te worden in het kader van de Wnb.

1.2 Programma aanpak stikstof

Per 1 juli 2015 is de Nbwet 1998 aangepast waarbij de Programma aanpak stikstof (hierna: PAS) in werking is getreden. De PAS is per 1 januari 2017 in de Wnb opgenomen. De PAS heeft onder andere als doel de vergunningverlening voor initiatieven die stikstofdepositie veroorzaken vlot te trekken.

In de PAS zijn 117 Natura 2000-gebieden opgenomen waarvan de habitattypen en/of leefgebieden van soorten stikstofgevoelig zijn. In de overige Natura 2000-gebieden is op dit moment geen sprake van een stikstofprobleem.

Per stikstofgevoelig Natura 2000-gebied is een herstelstrategie en passende beoordeling opgesteld waarmee onderbouwd is in hoeverre ontwikkelruimte voor stikstof beschikbaar is. De ontwikkelruimte is verdeeld over vier componenten:

- a) Autonome groei: stikstofruimte verbonden aan algemene autonome ontwikkeling voor wonen en verkeer (zonder vergunning);
- b) Stikstofruimte voor prioritaire projecten van nationaal belang;
- c) Stikstofruimte voor projecten onder de grenswaarde¹ waarvoor een melding volstaat:
 - grenswaarde 1,00 mol N/ha/j;

¹ Zie Besluit grenswaarden programmatische aanpak stikstof artikel 2 lid 3 en de daarin opgenomen verwijzing naar artikel 19kn Nbw 1998.

- bij benutting van 95% wordt grenswaarde van 1,00 mol N/ha/j verlaagd² naar 0,05 mol N/ha/j en is hetgeen onder d) van toepassing;
 - bij een bijdrage onder de 0,05 mol N/ha/j is geen melding nodig;
- d) Vrije ontwikkelruimte voor projecten > 1 mol N/ha/j (vergunningplicht); hiervoor is de ruimte beperkt, de verdeling van de ruimte is afhankelijk van provinciale regels maar in principe geldt: wie het eerst komt wie het eerst maalt.

De PAS geldt voor een periode van 6 jaar (2015-2021). Hierbij wordt de beschikbare depositieruimte doorgaans in twee tijdvakken van elk 3 jaar uitgegeven. De provincie en het ministerie van LNV hebben als bevoegd gezag de mogelijkheid om de verdeling over de 6 jaren anders in te vullen.

1.3 Natuurnetwerk Nederland

Met het oog op het eerste lid, art. 1.12 Wnb draagt de provincie Noord-Holland zorg voor de totstandkoming en instandhouding van een samenhangend landelijk ecologisch netwerk, het Natuurnetwerk Nederland (hierna: NNN). De provincie wijst daartoe gebieden aan die tot dit netwerk behoren. Het NNN heeft als doel om natuurgebieden te vergroten en met elkaar te verbinden. Hierdoor kunnen planten en dieren zich gemakkelijker verspreiden en zijn gebieden beter bestand tegen klimatologische veranderingen en negatieve milieu-invloeden. In grotere natuurgebieden is bovendien een grotere soortendiversiteit te verwachten.

Gedeputeerde staten kunnen gebieden gelegen buiten het NNN aanwijzen die van provinciaal belang zijn vanwege hun natuurwaarden of landschappelijke waarden, met inachtneming van hun cultuurhistorische kenmerken. Deze gebieden worden aangeduid als "bijzondere provinciale natuurgebieden" en "bijzondere provinciale landschappen".

Binnen het NNN zijn nieuwe projecten, plannen en handelingen met een significant negatief effect op de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN niet toegestaan, tenzij er sprake is van een groot openbaar belang en er geen reële alternatieven zijn.

Als na mitigatie nog significante aantasting van het NNN of de natuurverbinding overblijft, dan is het nodig om deze te compenseren. Hoe dat moet, is vastgelegd in de provinciale *Uitvoeringsregeling natuurcompensatie Noord-Holland*. De kern van de regeling is dat een initiatiefnemer de natuurwaarden die verloren gaan op eigen kosten moet compenseren. Hoe en wanneer de compensatie wordt uitgevoerd,

² De verlaging geldt alleen voor projecten binnen dit segment en niet voor prioritaire projecten.

moet worden vastgelegd in een compensatieplan, met daarbij een compensatie overeenkomst, die wordt afgesloten tussen de initiatiefnemer en de provincie.

2 Soortbescherming

2.1 Beschermingsregimes

De Wet natuurbescherming kent drie algemene beschermingsregimes waarin de voorschriften van de Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn en twee verdragen (Bern en Bonn) zijn geïmplementeerd en waarin aanvullende voorschriften zijn gesteld voor de dier- en plantensoorten die niet onder die specifieke voorschriften vallen, maar wel bescherming nodig hebben. Het gaat om de volgende beschermingsregimes:

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn (paragraaf 3.1)

Dit zijn alle van nature in Nederland in het wild levende vogels (zoals bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn).

Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn (paragraaf 3.2)

Dit zijn soorten die genoemd zijn in Bijlage IV bij de Habitatrichtlijn, Bijlage I of II bij het Verdrag van Bern en Bijlage II bij het Verdrag van Bonn.

Beschermingsregime andere soorten (paragraaf 3.3).

Dit zijn soorten die genoemd zijn in Bijlage A en B van de Wet natuurbescherming. Het gaat hier om de bescherming van zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, kevers en vaatplanten voorkomend in Nederland.

2.2 Verbodsbepalingen

Elk van deze beschermingsregimes kent zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of ontheffing van de verboden. De verbodsbepalingen in de paragrafen 3.1 en 3.2 zijn een-op-een overgenomen uit de genoemde richtlijnen en verdragen en zijn uitsluitend van toepassing op de in deze richtlijnen en verdragen genoemde soorten. De bepalingen in paragraaf 3.3 zien op de 'nationale' andere soorten die zijn genoemd in de bijlagen A en B bij de Wnb. Hiervoor geldt een kleiner aantal verbodsbepalingen.

Tabel 2-1 Verbodsbepalingen Wet natuurbescherming

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2	Beschermingsregime andere soorten § 3.3
Art. 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art. 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.	Art. 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen.
Art. 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.	Art. 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art. 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen.
Art. 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben.	Art. 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.	Niet van toepassing
Art. 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.	Art. 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren.	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art. 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.	Art. 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

2.3 Ontheffings- en vrijstellingsmogelijkheden

Artikelen 3.3, 3.8 en 3.11 bevatten de ontheffings- en vrijstellingsmogelijkheden van de genoemde verboden. Voor soorten van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn kan alleen vrijstelling worden verleend op basis van de in deze richtlijnen genoemde belangen (bijvoorbeeld openbare veiligheid of ter bescherming van flora en fauna). Onder de Wet natuurbescherming zal voor deze soorten een ontheffingsplicht gaan gelden, behalve als het bevoegd gezag, de provincie of het ministerie van LNV, door middel van een zogenoemde vrijstelling anders besluit. De bevoegdheid voor het verlenen van een ontheffing of vrijstelling wordt overgeheveld naar de provincie³.

Voor de 'andere soorten' van artikel 3.10 kunnen provincies en het ministerie van LNV een algemene vrijstelling van de vergunningplicht vaststellen middels een verordening. Door de Provincie Noord-Holland zijn deze vrijstellingen in de *Verordening vrijstellingen soorten* vastgelegd, welke op 3 oktober 2016 door de Provinciale Staten vastgesteld. Voor ruimtelijke ingrepen geldt hierdoor een vrijstelling van de ontheffingsplicht voor een aantal meer algemeen voorkomende soorten zoogdieren en amfibieën.

2.4 Zorgplicht soortenbescherming

Voor alle planten en dieren (dus ook voor soorten, die niet zijn opgenomen in de Wnb) geldt de algemene zorgplicht conform Wnb art. 1.11. Deze plicht houdt in dat eenieder 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild levende planten en dieren en hun leefomgeving (LNV, 1998). Veelal komt de zorgplicht erop neer dat tijdens werkzaamheden negatieve effecten op planten en dieren zoveel mogelijk moet worden voorkomen en dat bij de inrichting aandacht moet worden besteed aan de realisatie van geschikt habitat voor plant en dier.

³ Met uitzondering van aantal in art 1.3 van de Wet natuurbescherming genoemde projecten (van nationaal belang)

De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht betekent niet dat er geen effecten mogen optreden, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, op zodanige wijze gebeurt dat de verstoring en eventueel lijden zo beperkt mogelijk is.

Opzettelijkheid

In de Wet natuurbescherming is voor veel verbodsbepalingen de term opzettelijk van toepassing. Niet-opzettelijke handelingen waarbij verbodsbepalingen overtreden worden zijn niet verboden. Daarbij is van belang dat het Europese Hof van Justitie in zijn jurisprudentie heeft bepaald dat onder opzet ook voorwaardelijke opzet moet worden begrepen⁴: *“Daarvan is sprake als iemand een handeling verricht en daarbij bewust de aanmerkelijke kans aanvaardt dat zijn gedragingen schadelijke gevolgen hebben voor een dier of plant...”*.

Wezenlijke invloed

Met de term 'wezenlijke invloed' wordt bedoeld op een wezenlijk negatieve invloed op een soort of populatie. Om te bepalen of er sprake is van een wezenlijk (negatieve) invloed dienen de effecten van de activiteiten of werkzaamheden op de populatie te worden onderzocht. Of hiervan sprake is hangt af van de lokale, regionale, landelijke en Europese stand van de soort. Op welk van deze niveaus de effecten op een soort moeten worden onderzocht, hangt af van de soort (zie voorbeelden). Er is geen sprake van een wezenlijke invloed wanneer de populatie de mogelijke negatieve effecten van de activiteiten of werkzaamheden zélf op een zodanige wijze (bijvoorbeeld doordat er voldoende uitwijkmogelijkheden zijn naar een volwaardig leefgebied elders) teniet kan doen dat er geen invloed is op de gunstige staat van instandhouding van de soort. In alle gevallen geldt proportionaliteit. Effecten op een zeer zeldzame soort zullen op een lager niveau moeten worden gezien dan een zeer algemene soort. Bij soorten die zich niet over grote afstanden kunnen verplaatsen, zoals amfibieën, reptielen, planten en veel soorten insecten, is eerder sprake van een wezenlijk negatieve invloed dan bij soorten die zich over grotere afstanden kunnen verplaatsen. Verder is van belang of het effect van tijdelijke of permanente aard is. Van tijdelijke effecten kan een populatie van een soort zich over het algemeen gemakkelijker herstellen dan wanneer het om een aanhoudend negatief effect gaat.

3 Bescherming van bossen

De voormalige Boswet is grotendeels overgenomen in hoofdstuk 5 van de Wnb. Bij de kap van ten minste 10 are of meer dan 20 bomen buiten de 'bebouwde kom Houtopstanden' is een kapmelding verplicht. Een kapmelding wordt ingediend bij de provincie.

De meldplicht geldt niet voor:

- houtopstanden in de 'bebouwde kom Wet natuurbescherming' (informeer bij twijfel bij uw gemeente)
- houtopstanden op erven en in tuinen
- onderhoud om de groei van het overblijvende groen te bevorderen (dunning)
- periodiek kappen van hak- of griendhout
- houtopstanden waarvoor vrijstelling is verleend
- wegbepantingen en eenrijige beplantingen die bestaan uit populieren of wilgen, op of langs landbouwgronden en waterwegen

Ook bij de volgende boomsoorten hoeft u de kap niet te melden:

⁴ EHVJ zaak C-103/00 en zaak C -221/04

- vruchtbomen en windschermen om boomgaarden
- naaldbomen van maximaal 20 jaar oud, bedoeld als kerstbomen
- kweekgoed
- beplantingen die bestaan uit populieren, wilgen, essen of elzen voor de productie van houtige biomassa als zij:
 - tenminste eens per 10 jaar worden geoogst.
 - een aaneengesloten beplantingseenheid zijn die bestaat uit minstens tienduizend stoven per hectare en die niet wordt doorsneden door onbeplante stroken, breder dan 2 meter.
 - na 1 januari 2013 zijn aangelegd.

De Wet natuurbescherming hanteert het principe van 1-op-1 compensatie, beter bekend als de herplantplicht. Kap van bos en bomen in beschermde natuurgebieden als onderdeel van het NNN dienen mogelijk extra gecompenseerd te worden conform provinciale beleidsregels.

Overigens is het mogelijk dat de provincie een kapverbod instelt, bijvoorbeeld ten behoeve van bescherming van natuur- en landschapswaarden, voor de duur van telkens maximaal 5 jaar per besluit.

4 Bevoegd gezag

De provincies zijn het bevoegde gezag voor het al dan niet verlenen van vergunningen en ontheffingen in het kader van de Wet natuurbescherming. Alleen bij ruimtelijke ingrepen waarmee grote nationale belangen zijn gemoeid, is het rijk in de vorm van de minister van LNV bevoegd gezag (art. 1.3, lid 5). Dit betreffen handelingen en projecten in gebruik, beheer of aanleg door het rijk, zoals hoofdwegen, spoorwegen, hoofdvaarwegen, Tracéwet, waterkeringen, militaire terreinen, gastransportnet, hoogspanningsleidingen, delfstoffen, kustlijn, bepaalde visserij, activiteiten Koninklijk Huis, etc.